

**UCHWAŁA NR XLV/279/24
RADY GMINY WIŻAJNY**

z dnia 18 marca 2024 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026

Na podstawie art.18 ust.2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, poz. 572, poz. 1463, poz. 1688) i art. 176 ust.1, pkt.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r., poz. 177) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2024-2026, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wiżajny.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Walenty Walejko

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2024-2026

I. WSTĘP

Rodzina jest wspólnotą życia, która funkcjonuje od zarania dziejów. Stanowi jedyne niepowtarzalne środowisko rozwoju i wychowania dziecka, wprowadzenia go w świat norm i wartości, jest podstawową grupą społeczną, w której odbywa się proces kształtowania w ramach oddziaływań wychowawczych i socjalizacyjnych wzorca osobowościowego.

W związku z przeobrażeniami cywilizacyjnymi i kulturowymi społeczeństwa, które niosą ze sobą nie tylko pozytywne skutki, lecz również szereg niekorzystnych zjawisk zagrażających życiu rodzinnemu obecne zainteresowanie problematyką rodziny skierowane jest na jej strukturę, trwałość i wydolność opiekuńczo-wychowawczą.

Rodzina wpływa na młodego człowieka niezależnie od tego czy jest środowiskiem wartościowym, czy też przejawia cechy dysfunkcyjności. Wśród wielu negatywnych zmian środowiska rodzinnego można wymienić coraz częściej występującą migrację zarobkową rodziców, nadmierne ich zaangażowanie w pracę zawodową, rozluźnienie więzi między rodzicami a dziećmi a także wzrost liczby konfliktów małżeńskich niejednokrotnie kończących się rozwodem, patologizację społeczną czy uzależnienia. Wszystkie te zjawiska powodują, że rodzina napotyka na swej drodze liczne trudności uniemożliwiające wypełnianie podstawowych funkcji rodzicielskich. Skutkiem dysfunkcji życia rodzinnego, jednocześnie kolejnym zagrożeniem w rozwoju dziecka jest niezaspokojenie przez rodziców potrzeb somatycznych i psychicznych dzieci oraz młodzieży.

W sytuacjach dysfunkcyjności rodziny, zwłaszcza w przypadku zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych ze strony rodziców, dochodzi do ingerencji sądu we władzę rodzicielską, a w ostateczności umieszczenia dziecka poza domem rodzinnym. Pozbawienie dziecka środowiska rodzinnego powoduje w jego rozwoju i wychowaniu liczne nieprawidłowości i zaburzenia. Dysfunkcje rodziny naturalnej skutkują pojawieniem się różnych form sieroctwa, które uważane jest za powszechny problem nie tylko w wymiarze pedagogicznym, ale też społecznym, ekonomicznym czy psychologicznym. Rosnące wciąż rozmiary tego zjawiska przyczyniają się do poszukiwań opieki zastępczej dla dzieci dotkniętych tym problemem.

Najlepsze warunki do prawidłowego rozwoju dziecka stwarza właściwie pełniona opieka rodzinna, odnosząca się do wszelkiego rodzaju potrzeb młodego człowieka, rozbudzająca aktywność własną dziecka oraz kształtująca właściwe postawy dziecka wobec nauki, pracy i czasu wolnego.

Rodzina w procesie wychowawczym niezależnie od tego czy mówimy o dziecku zdrowym czy niepełnosprawnym pełni ogromną rolę. Powinna realizować potrzeby bytowe, emocjonalne i społeczne swoich członków nie zawsze z tych zadań należycie się wywiązuje. W przypadku dzieci z niepełnosprawnością to od rodziny w głównej mierze zależy to, czy będzie ono miało przestrzeń rozwoju oraz możliwość udziału w życiu społecznym. Długotrwałe niezaspokojenie ważnych potrzeb i niemożność znalezienia sposobów zastępczych prowadzi do zaburzeń osobowości, co jest szczególnie niebezpieczne w przypadku dzieci i młodzieży ponieważ nie są oni odporni na niepowodzenia, stres i walkę z trudnościami. Niezaspokojenie dwóch podstawowych potrzeb, czyli poczucia bezpieczeństwa i kontaktu emocjonalnego może powodować frustrację, apatię, zamknięcie w sobie, unikanie kontaktu z otoczeniem, agresję i inne zachowania społecznie nieakceptowane, czy też poczucie odrzucenia.

Niestety często zdarza się, że rodzina nie jest w stanie wypełniać swojej roli i przeżywa trudności, zwłaszcza w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Dzieci mają prawo do wychowywania się w rodzinach, dlatego tak ważne jest podejmowanie różnych działań, aby środowisko wychowawcze dziecka było w miarę możliwości stabilne.

Gminny Program Wspierania Rodziny to dokument, którego zadaniem jest wprowadzenie w życie działań mających na celu wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Potrzeba opracowania takiego dokumentu dla Gminy Wiżajny wynika z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

II. PODSTAWY PRAWNE DO REALIZACJI PROGRAMU

·Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.).

·Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 ze zm.).

·Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901ze zm.).

·Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz.165 ze zm.).

Program jest częścią Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

III. DIAGNOZA SYTUACJI W GMINIE WIŻAJNY

Na dzień 31 grudnia 2023 roku w Gminie Wiżajny zameldowanych na pobyt stały było 2208 osób, w tym 384 dzieci w wieku do 18 roku życia, oraz na pobyt czasowy zameldowanych było 31 osób, w tym 6 dzieci w wieku do 18 roku życia.

Pomocą i wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiżajnach w ubiegłym roku objęto 91 rodzin, w których wychowywało się 109 dzieci w wieku do 18 roku życia.

Powody udzielenia pomocy i wsparcia w 2023 roku – świadczenia przyznane decyzją administracyjną.

POWODY UDZIELENIA POMOCY I WSPARCIA	LICZBA RODZIN
Ubóstwo	52
Bezrobocie	12
Długotrwała lub ciężka choroba	61
Niepełnosprawność	23
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	6
Alkoholizm	6
Przemoc w rodzinie	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	24
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1
Zdarzenie losowe	1

Powody udzielania pomocy rodzinom są różne i może być ich kilka. W 2023 roku najczęstszymi powodami korzystania ze świadczeń pomocy społecznej było ubóstwo, długotrwała choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa, niepełnosprawność, bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i alkoholizm. Należy jednak zaznaczyć, że w/w tabela dotyczy świadczeń przyznanych decyzją administracyjną.

W 2023 roku w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” udzielono pomocy w formie posiłku dla 92 dzieci oraz w formie zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności dla 5 rodzin (9 osób).

W 2023 roku z pomocy OPS w formie pracy socjalnej korzystało 75 rodzin, w tym 5 rodzin wyłącznie z pracy socjalnej. Pracownicy OPS oprócz w/w zadań świadczyli poradnictwo w zakresie przemocy w rodzinie oraz alkoholizmu. Zapewniano również możliwość skorzystania z pomocy specjalistów zatrudnionych w PCPR w Suwałkach oraz pracujących w organizacjach pożytku publicznego (psycholog, psycholog dziecięcy, terapeuta uzależnień, radca prawny).

W 2023 roku Gmina Wiązajny udzieliła dofinansowania na dojazdy 10 dzieci z niepełnosprawnymi do różnego rodzaju placówek wspomagających rozwój:

- 4 dzieci do Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego w Suwałkach,
- 2 dzieci do Niepublicznej Terapeutycznej Szkoły Podstawowej „Bajka” w Suwałkach,
- 1 dziecko do Niepublicznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej „Edusa” w Suwałkach,
- 1 dziecko do Stowarzyszenia Przyjaciół Dzieci „Jesteśmy razem” w Suwałkach,
- 2 dzieci do Zespołu Placówek Edukacyjno-Wychowawczych w Gołdapi.

GOPS w Wiązajnach zatrudnia asystenta rodziny, który pracuje z rodzinami wskazanymi przez Sąd lub przez Kierownika GOPS na wniosek pracownika socjalnego.

W 2023 roku asystent rodziny pracował z 2 rodzinami z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Z jedną rodziną trwa praca w celu umożliwienia powrotu dzieci do rodziny biologicznej. Z drugą rodziną asystent pracuje w celu wyjścia z trudnej sytuacji rodziny tj. nauka umiejętności gospodarowania środkami finansowymi, poprawy wyników w nauce dziecka oraz wyjścia z uzależnienia od alkoholu rodziców.

W 2023 roku objęto pomocą 3 rodziny z problemem przemocy domowej. Pomocy udzielono 6 osobom, w tym 3 kobietom i 3 mężczyznom.

Na dzień 31 grudnia 2023 roku w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 8 dzieci z 3 rodzin z terenu gminy Wiązajny. W instytucjonalnej pieczy zastępczej 3 dzieci z jednej rodziny, w tym dwoje dzieci w regionalnej placówce terapeutyczno-opiekuńczej i jedno dziecko w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Zgodnie z art. 191 ust. 8 i 9 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej gmina ponosi odpłatność w wysokości 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka, 30% w drugim roku i 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W 2023 roku koszt odpłatności gminy za pobyt 8 dzieci w rodzinach zastępczych wyniósł 100 507,73 zł. zł. w pieczy instytucjonalnej 97 936,98 zł.

Na dzień 31 grudnia 2023 roku na terenie gminy Wiązajny 2 rodziny sprawują pieczę zastępczą dla 3 dzieci.

Obecnie 14 osób i 2 rodziny z terenu gminy Wiązajny są objęte opieką kuratora.

IV. ZASOBY INSTYTUCJONALNE GMINY WIĄZAJNY ORAZ PARTNERZY WSPOMAGAJĄCY REALIZACJĘ PROGRAMU

Program będzie realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiązajnach we współpracy z następującymi instytucjami:

- Placówki oświatowe;
- Posterunek Policji w Rutce-Tartak;
- Gminna Komisja Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wiązajnach;
- Zespół Interdyscyplinarny;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Medyk - Spółka partnerska Dorota Sianowska i Dariusz Michał Dudarewicz.
- Świetlica Gminna w Wiązajnach;
- Gminna Biblioteka Publiczna;
- Organizacje pozarządowe;
- Parafia;
- Parafialny Zespół Caritas
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Suwałkach;

- Powiatowy Urząd Pracy w Suwałkach;
- Sąd Rejonowy w Suwałkach/Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej;
- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku.

V. ODBIORCY PROGRAMU

Rodziny wychowujące dzieci na terenie Gminy Wiżajny mające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

VI. CELE PROGRAMU

1. Cel główny programu:

Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz tworzenie warunków sprzyjających jej prawidłowemu funkcjonowaniu.

2. Cele szczegółowe:

1. Diagnozowanie i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin.
2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dzieci, młodzieży i rodzin.
3. Wspieranie rodzin zagrożonych patologią, rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu ich problemów życiowych oraz wzmocnienie i wyzwalamie zasobów tkwiących w rodzinach.
4. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

VII. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ

1. Cel szczegółowy:

Diagnozowanie i monitoring skali potrzeb i problemów rodziny.

LP	DZIAŁANIA/ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	REALIZATORZY/PARTNERZY
1.	Diagnoza przyczyn ubiegania się rodzin o udzielenie pomocy.	2024-2026	GOPS, Urząd Gminy, Organizacje pozarządowe
2.	Diagnoza skali najczęściej występujących problemów w rodzinie.	2024-2026	GOPS, Placówki oświatowe, ZI, GKRPA
3.	Monitoring rodzin, w których występuje problem przemocy i alkoholizmu.	2024-2026	GOPS, ZI, GKRPA, Placówki Oświatowe, Policja, Służba Zdrowia
4.	Monitoring rodzin pod kątem pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	2024-2026	GOPS, Urząd Gminy, Placówki oświatowe, PCPR, Sąd
5.	Monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	2024-2026	Ośrodek Zdrowia, Placówki Oświatowe, GOPS
6.	Diagnoza deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo – wychowawczej, zaniedbań względem dzieci oraz ocena sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym i rówieśniczym.	2024-2026	GOPS, Placówki Oświatowe, Policja, PCPR, Ośrodek Zdrowia

2. Cel szczegółowy:

Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny.

LP	DZIAŁANIA/ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	REALIZATORZY/PARTNERZY
1.	Świadczenie pomocy społecznej rodzinom znajdującym się w trudnych warunkach materialnych.	2024-2026	GOPS, Urząd Gminy
2.	Zapewnienie dzieciom i młodzieży z ubogich rodzin posiłków w szkole.	2024-2026	GOPS, Placówki oświatowe
3.	Udzielanie dzieciom i młodzieży stypendiów i innej pomocy materialnej.	2024-2026	Urząd Gminy , Placówki Oświatowe
4.	Pomoc w zaopatrzeniu dzieci i młodzieży w artykuły szkolne i podręczniki.	2024-2026	Urząd Gminy, Placówki oświatowe, GOPS
5.	Organizowanie wycieczek letniego w formie kolonii z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu i przemocy.	2024-2026	GKRPA, ZI, Urząd Gminy, GOPS, PCPR, Organizacje pożytku publicznego
6.	Pomoc w zaopatrzeniu osób niepełnosprawnych w niezbędny sprzęt ortopedyczny i środki pomocnicze	2024-2026	PCPR, GOPS, Ośrodek Zdrowia
7.	Zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej.	2024-2026	Urząd Gminy, GOPS
8.	Współpraca z instytucjami i organizacjami z poza terenu gminy zajmującymi się pomocą rodzinie.	2024-2026	Wszystkie podmioty

3. Cel szczegółowy

Wspieranie rodzin zagrożonych patologią, rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu ich problemów życiowych oraz wzmocnienie i wyzwalenie zasobów tkwiących w rodzinach.

Lp.	DZIAŁANIA/ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	REALIZATORZY/PARTNERZY
1.	Systematyczna praca z rodzinami z problemem opiekuńczo – wychowawczym.	2024-2026	GOPS, Placówki Oświatowe, Policja, PCPR
2.	Uchwalanie gminnych programów profilaktycznych zawierających działania w zakresie	2024-2026	Urząd Gminy/Rada Gminy, GOPS,

	profilaktyki i leczenia uzależnień oraz zasady ich finansowania.		GKRPA, ZI
3.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień od alkoholu i od innych środków psychoaktywnych.	2024-2026	GOPS, GKRPA Placówki Oświatowe, Policja, Świetlica Gminna, Gminna Biblioteka Publiczna
4.	Promocja i realizacja programów profilaktycznych, edukacyjnych i prozdrowotnych w szkołach wspierających wychowanie dzieci i młodzieży – z zakresu uzależnień, zdrowego żywienia, wad wymowy, wad postawy skierowanych do rodziców i dzieci.	2024-2026	GKRPA, Placówki Oświatowe, Ochrona Zdrowia, GOPS, Policja, Urząd Gminy, Świetlica Gminna, Gminna Biblioteka Publiczna
5.	Podjęcie działań w środowisku zagrożonym problemem przemocy w rodzinie, mających na celu zapobieganie zjawisku, kierowanie potencjalnych sprawców przemocy na działania korekcyjno-edukacyjne	2024-2026	Zespół Interdyscyplinarny, GOPS, Policja, Ochrona Zdrowia, PCPR, Organizacje pozarządowe, Placówki oświatowe
6.	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży w zakresie promocji zdrowego stylu życia poprzez sport, rekreację i kulturę.	2024-2026	Świetlica Gminna, Urząd Gminy, GKRPA, GOPS, Placówki Oświatowe, Gminna Biblioteka Publiczna, Parafia, Organizacje pozarządowe
7.	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży	2024-2026	Urząd Gminy, GOPS, GKRPA, Policja, Placówki Oświatowe
8.	Podjęcie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.	2024-2026	GOPS, Placówki Oświatowe, Policja, Kuratorzy
9.	Monitorowanie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.	2024-2026	GOPS, Policja
10	Wspieranie i promocja inicjatyw lokalnych w zakresie wspierania rodziny i dziecka.	2024-2026	GOPS, Placówki Oświatowe, Gminna Biblioteka Publiczna, Świetlica Gminna, Organizacje Pozarządowe, Parafia
11	Zapewnienie opieki asystenta rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	2024-2026	GOPS, Urząd Gminy

4. Cel szczegółowy

Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

LP	DZIAŁANIA/ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	REALIZATORZY/PARTNERZY
1.	Współpraca ze szkołami w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych	2024-2026	GOPS, Placówki Oświatowe
2.	Wspieranie dzieci z rodzin nie posiadających możliwości finansowych w rozwijaniu uzdolnień.	2024-2026	GOPS, Urząd Gminy, Placówki Oświatowe, Gminna Biblioteka Publiczna, Organizacje Pozarządowe, Świetlica Gminna
3.	Rozwój i wzbogacanie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych.	2024-2026	GOPS, Placówki Oświatowe, Urząd Gminy, Gminna Biblioteka Publiczna, Świetlica Gminna
4.	Organizowanie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych.	2024-2026	Placówki Oświatowe, Gminna Biblioteka Publiczna, Świetlica Gminna
5.	Uświadomienie rodzicom i opiekunom potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży.	2024-2026	Placówki Oświatowe, GOPS, GOK,

VII. ODBIORCY PROGRAMU

Rodziny z terenu Gminy Wiżajny, doświadczające problemów opiekuńczo-wychowawczych, zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej bądź też takie,

którym została odebrana lub ograniczona władza rodzicielska poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

VIII. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

1. Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności wychowawcze i opiekuńcze.
2. Przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych i powrotu dziecka do rodziny.
3. Pozostawienie dzieci w miejscu zamieszkania.

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Realizacja programu finansowana będzie ze środków własnych gmin, dotacji z budżetu państwa oraz w miarę możliwości ze środków zewnętrznych.

X. EWALUACJA I MONITOROWANIE PROGRAMU

Ewaluacja będzie oparta na gromadzeniu, analizie i interpretacji danych pozyskanych przez podmioty uczestniczące w realizacji Programu Wspierania Rodziny w Gminie w Wiżajny.

Wskaźniki osiągnięcia poszczególnych celów:

1. Liczba rodzin korzystających z różnych form pomocy.
2. Liczba dzieci korzystających z rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”.
3. Wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i ćwiczeniowe.
4. Liczba udzielonych stypendiów szkolnych i zasiłków o charakterze socjalnym.

5. Liczba dzieci biorących udział w koloniach (w tym: finansowanych przez Kuratora Oświaty, GKRPA, itp.).

6. Liczba osób niepełnosprawnych, którym dofinansowano sprzęt ortopedyczny, środki pomocnicze, itp.

7. Liczba rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi objętymi pracą socjalną.

8. Liczba rodzin, które skorzystały ze specjalistycznego poradnictwa.

9. Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny.

10. Liczba dzieci, za które opłacany jest pobyt w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce terapeutyczno-opiekuńczej.

11. Liczba osób, które uczestniczyły w programach korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.

12. Liczba i forma podejmowanych działań profilaktycznych, edukacyjnych i prozdrowotnych z zakresu uzależnień, przeciwdziałania przemocy, zdrowego stylu życia, itp.

13. Liczba i forma organizowanych zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych.

Koordinatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wizajnach. Monitoring będzie polegać na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach Programu od podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdanie z realizacji Programu będzie przedkładane Radzie Gminy przez Kierownika GOPS do dnia 31 marca każdego roku.